

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ПЕРЕВІРКА НА МІЦНІСТЬ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ?

Колесник Н. С.

*доктор філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри історії та культури української мови
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Проблема академічної доброчесності – проблема не сьогоднішня. Існування можливості скористатися чатом GPT, безперечно, якщо не поглибило її, то зробило глобальнішою, але й водночас (що позитивно!) підвищило увагу суспільства до неї.

Як відомо, більшість із людських винаходів починають становити загрозу чи справляють негативний вплив на людську цивілізацію лише тоді, коли опиняються в нечесних руках. Сьогодні вже зрозуміло, що штучний інтелект здатен стати помічником у багатьох випадках: це і пошук джерел інформації та статистичних даних різними мовами; і швидкий та якісний переклад; і аналіз великих обсягів інформації тощо (див. детальніше [1]). Автор отримує додаткові можливості працювати з власним, оригінальним текстом: як уже було зазначено вище, перекладати не тільки чужі, а й власний текст, а отже зробити його доступнішим для ширшого кола читачів, адаптувати стилістику написаного для потреб відповідної аудиторії. Додамо: використання GPT може суттєво полегшити планування навчального процесу, створення банку завдань і запитань, перевірку учнівських/студентських робіт тощо. На часі також вивчення можливостей штучного інтелекту для розробки інклюзивних технологій.

Але, на жаль, чат GPT можна використовувати не лише для продуктивного пошуку інформації, але й для обману: фальсифікації, фабрикації, підміни оригінального дослідження сумішшю із чужих думок, ідей, описів псевдодослідів та експериментів тощо. Це особливо небезпечно для наукових праць. Як відомо, однією з обов'язкових умов їхньої цінності є новизна. А штучний інтелект нічого нового не створює, а до того ж, не маючи опції *цитування*, знецінює працю багатьох дослідників, грубо порушуючи авторське право. Отримуємо замість оригінальної наукової розвідки такий собі колективний продукт «колгоспного розливу», за якість і наслідки використання якого ніхто не несе відповідальність. Це, у свою чергу, породжує

безвідповідальність і, що особливо небезпечно, безкарність, засилля посередностей.

Сьогодні нагальним є правове врегулювання використання GhatGPT у науковій, освітній діяльності, і воно має бути чітким, без можливості будь-якого подвійного тлумачення.

Що на практиці вже нині може робити викладач, освітянин, усі учасники освітнього процесу під час викладання, навчання та провадження наукової (творчої) діяльності з дотриманням норм академічної доброчесності?

По-перше, самому суворо дотримуватися етичних принципів та визначених законом правил навчання/викладання.

По-друге, викладач має ознайомити студентів із відповідальністю за порушення норм академічної доброчесності, зокрема під час використання GhatGPT.

По-третє, як засвідчив мій багаторічний досвід викладання, більшість студентів здатні оцінити принципову позицію викладача, якщо він розвиває їхнє критичне мислення, допомагає їм відчувати свою унікальність і «радість творчості», сприяє розкриттю їхніх талантів.

По-чверте, постає необхідність змінювати форми навчання, учини коректному цитуванню, частіше залучати студентів до усного обговорення та дискусії, зробити звичним захист наукових робіт, матеріал викладати цікаво та емоційно, підвищувати мотивацію студентів до навчання й довіру до результатів навчання та наукових досягнень.

Отож значення особи викладача для рівноваги в системі «академічна доброчесність і чат GPT» вирішальна. Але допоки розрахунок оплати праці освітян буде «прив'язаний» до кількості студентів у групі, допоки їх кваліфікуватимуть як надавачів освітніх послуг, а їхня зарплата (не йдеться про асистентів, а про професорів і доцентів) коливатиметься в кращому випадку в діапазоні «зарплата прибиральниці/зарплата водія громадського транспорту», дилема «академічна доброчесність/штучний інтелект» претендує стати ахіллесовою п'ятою сучасного освітнього процесу.

Список посилань

1. Академічна доброчесність: правові проблеми : матеріали Всеукр. круглого столу (Одеса, 26 трав. 2023). Одеса, 2023. 49 с. Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/25950/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%ba%d1%80%d1%83%d0%b3%d0%bb%d0%b8%d0%b9%20%d1%81%d1%82%d1%96%d0%bb%20%d0%90%d0%ba%d0%b0%d0%b4%d0%b5%d0%bc%d1%96%d1%87%d0%bd%d0%b0%20%d0%b4%d0%be%d0%b1%d1%80%d0%be%d1%87%d0%b5%d1%81%d0%bd%d1%96%d1%81%d1%82%d1%8c%2026.05.23.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Дата перегляду: 08 жовт. 2023 р.